

Asia: VN/10164/2019

Lausuntopyyntö vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

-

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

-

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

-

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

-

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

-

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

-

6 a. Arvioitko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

-

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

-

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

-

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

-

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

-

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 10

-

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

-

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

-

12. Erityisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enimmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 13

-

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

-

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

-

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

-

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

-

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

-

66 § Henkilöntarkastus

-

68 § Kiinnipitäminen

-

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

-

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

-

70 § Eristäminen

-

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

-

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädetyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

-

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

-

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

-

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisvelvoitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

-

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

-

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun, erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

-

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

-

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

Suojellaan Lapsia ry kannattaa työryhmän esitystä tarkentaa lukua 11 ja esitetyn pykälän 61 C lisäämistä. Pykälässä 61 C määriteltäisiin lastensuojelulaitosten henkilökunnalta vaadittava osaaminen ja koulutus. Suojellaan Lapsia ry katsoo, että pykälän avulla varmistettaisiin, että tilanteissa, joissa lapsen tai nuoren perusoikeuksia joudutaan rajoittamaan sijaishuollon aikana, lastensuojelulaitosten henkilökunnalla olisi riittävä tieto ja osaaminen varmistaa lapsen oikeuksien kunnioittaminen ja toteutuminen.

Sijoitetuilla nuorilla on useita traumaattisia kokemuksia ja kompleksinen trauma (C-PTSD) voidaan todeta arviolta noin 15 %:lla lapsista. Suurin osa lapsista tarvitsee nuorisopsykiatrista hoitoa (arviot noin 50 -90 %, Marttunen & Pykkänen 2010) mutta tarve toteutuu harvoin ja hoito jää sijaishuollossa

toimiville ammattilaisille. Suojellaan Lapsia ry pitää äärimmäisen tärkeänä, että kaikilla lasten ja nuorten kanssa työskentelevillä henkilöillä on riittävä tieto ja osaaminen niin kansallisista, kuin kansainvälisistä lasten oikeuksiin liittyvistä lainsäädännöllisistä velvoitteista. Suojellaan Lapsia ry toivoo, että laillistettujen sosiaalihuollon ammattilaisten lisäkoulutukseen ja ammatilliseen tukeen voitaisiin kiinnittää huomiota myös tässä yhteydessä, sillä lasten oikeuksien toteutumiseksi lapsella on oikeus saada osaavat ja asiantuntevat ammattilaiset tuekseen. Suojellaan Lapsia ry toteaa, että myös Pääministeri Marinin hallitusohjelman mukaisesti lasten asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmääriä tulee rajata lapsen edun toteutumiseksi lastensuojelulaissa tarkoitetulla tavalla.

Pykälä 72-73. Suojellaan Lapsia ry kannattaa jakson pidennystä ja toteaa, että lapsen edun varmistamiseksi on tärkeää, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä voisi jatkossa tehdä pidempiaikaisen päätöksen erityisestä huolenpidosta lapsen yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Suojellaan Lapsia ry katsoo, että mahdollisuus pidempiaikaisen päätöksen tekemiseen sujuvoittaisi niin viranomaisen päätöksentekoa ja asiakasohjausprosessia kuin kohentaisi asiakkaan, lapsen, asemaa tilanteessa, jossa hän tarvitsee erityistä huolenpitoa. Suurin osa erityisen huolenpidon jaksoista on järjestetty, koska lapsella on pitkäaikaista tai muutoin vakavaa oirehdintaa, jolloin erityisen huolenpidon tarve tulee varmistaa riittävällä tuki- ja hoitojaksolla.

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

Muutosehdotus pykälään 69 a. Lapselta tulee tiedustella luvattoman poissaolon aikaisesta mahdollisesta joutumisesta väkivallan ja seksuaaliväkivallan uhriksi. Lapsi on luvattomasti poissa ollessaan erityisen haavoittuvassa asemassa ja riskissä.

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin:

Suojellaan Lapsia ry tukee esitystä täsmentää pykälää 69 a. Suojellaan Lapsia ry korostaa, että luvatta lastensuojelulaitoksesta poistunut lapsi on erityisen haavoittuvaisessa tilanteessa. Tutkimustulosten mukaan haitallisia lapsuuden kokemuksia (ACE>4) kokeneilla lapsilla on merkittävä riski joutua toistuvasti uhrin asemaan muun muassa väkivallan ja seksuaaliväkivallan kohteeksi. Viranomaisten tulee ryhtyä välittömästi toimeen lapsen paikantamiseksi ja palauttamiseksi sijoituspaikkaan. Lisäksi, Suojellaan Lapsia ry pitää tärkeänä, että lapsen palattua lastensuojelulaitokseen, lapselta tulee tiedustella mahdollisista poissaolon aikana tapahtuneista kaltoinkohtelun ja väkivallan kokemuksista, kuten esimerkiksi onko lapsi joutunut väkivallan tai seksuaaliväkivallan uhriksi ja jos on niin onko teosta kuva- tai videotallenteita. Suojellaan Lapsia ry kannattaa tärkeänä ehdotuksen tarkennuksesta poliisin virka-apupyynnöstä tilanteissa, joissa lapsen oletetaan olevan perustellusti vaarassa. Toimiva ja lapsen edun mukainen moniammatillinen viranomaisyhteistyö on edellytys lapsen turvaamiselle riskitilanteissa.

Laitinen Hanna-Leena
Suojellaan Lapsia ry